

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 29 listopada 2012 roku (...) S.A. w P. żądał zasądzenia w postępowaniu nakazowym od pozwanego P. W. kwoty 261.302,58 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia 31 października 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powołano się na wystawiony przez pozwanego weksel in blanco na zabezpieczenie należności za zakupione od strony powodowej „towary i usługi”, zgodnie z deklaracją wekslową. Weksel ten został przez powoda wypełniony i załączony do pozwu, z uwagi na niezapłacone – według twierdzeń powoda – należności „za zakupione paliwo i inne produkty”, objęte fakturami VAT wystawionymi na podstawie zawartej przez strony umowy (pozew k. 2-5).

Zarządzeniem z 31 grudnia 2012 r. przekazano sprawę do rozpoznania w postępowaniu zwykłym, wobec braku podstaw do jej rozpoznania w postępowaniu nakazowym (zarządzenie k. 119).

Pismem złożonym 21 lutego 2013 r. strona powodowa cofnęła pozew w zakresie kwoty 25.000 zł, zapłaconej przez pozwanego po wytoczeniu powództwa, popierając żądanie pozwu w zakresie kwoty 236.694,36 zł, z ustawowymi odsetkami od kwoty 236.302,58 zł od dnia 31.10.2012 r. do dnia zapłaty i od kwoty 391,78 zł od dnia 21.02.2013 r. do dnia zapłaty, a także popierając w całości żądanie w zakresie kosztów procesu (pismo procesowe strony powodowej k. 125-126).

Pismem złożonym 25 marca 2013 r. strona powodowa cofnęła pozew co do kolejnej części należności głównej, tj. w zakresie kwoty 50.000 zł, zapłaconej przez pozwanego po wytoczeniu powództwa, popierając żądanie pozwu w zakresie kwoty 188.907,04 zł, z ustawowymi odsetkami od kwoty 186.302,58 zł od dnia 31.10.2012 r. do dnia zapłaty, od kwoty 391,78 zł od dnia 21.02.2013 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 2.212,68 zł od dnia 25.03.2013 r. do dnia zapłaty, a także popierając w całości żądanie w zakresie kosztów procesu (pismo procesowe strony powodowej k. 132-134).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu. Pozwany przyznał okoliczność zawarcia z powodem umowy o wydanie i używanie kart flotowych, opisanej w pozwie. Jednakże zarzucił, iż załączony do pozwu weksel został nieprawidłowo wypełniony przez powoda, przez co nie może stać się podstawą jego roszczeń. Ponadto pozwany zakwestionował złożone przez stronę powodową faktury VAT nr (...) oraz wydruki rozliczeń należności z owych faktur, jako nie stanowiące dowodu na zaciągnięcie przez pozwanego jakiegokolwiek zobowiązania wobec powoda (odpowiedź na pozew k. 146-147).

W piśmie procesowym złożonym 31 maja 2013 r. strona powodowa po raz kolejny dokonała zmiany żądania, wnosząc o zasądzenie od powoda kwoty 190.940,56 zł, z ustawowymi odsetkami od kwot 145.123,15 zł i 17.873,23 zł od dnia 30.11.2012 r. do dnia zapłaty, od kwoty 23.346,27 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz od kwoty 4.597,91 zł od dnia 31.05.2013 r. do dnia zapłaty, a także popierając w całości żądanie w zakresie kosztów procesu (pismo procesowe strony powodowej k. 153-158).

Pozwany wniósł o oddalenie tak zmodyfikowanego powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 18 października 2011 r. powód - (...) S.A. w P., zawarł pozwanym P. W., prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą P.H.U. (...) w W., umowę o wydanie i używanie kart flotowych. Na mocy tejże umowy pozwany zobowiązał się, iż każdego miesiąca dokona w stacjach paliw strony powodowej zakupu określonej ilości paliw bezgotówkowo, za pomocą wydanych pozwanemu kart flotowych, za które strony rozliczać się będą za poszczególne okresy rozliczeniowe. W § 7 ust. 3 umowy pozwany upoważnił stronę powodową do wystawiania faktur VAT z tytułu dokonywania transakcji bezgotówkowych do chwili rozliczenia wszystkich transakcji bezgotówkowych bez podpisu osoby przez nią upoważnionej (dowód: kopia umowy k. 16-19).

W związku z powyższą umową pozwany wystawił weksel własny in blanco, wraz deklaracją wekslową upoważniającą powoda do jego wypełnienia w przypadku, gdy za zakupione towary i usługi nie zapłaci należności łącznie z podatkiem VAT i odsetkami w terminach płatności (dowód: dokument weksla k. 14, kopia deklaracji wekslowej k. 15).

Strony zawarły ponadto w dniu 16 listopada 2011 r. umowę o przekazywaniu faktur w formie elektronicznej, w myśl której strona powodowa mogła wystawiać pozwanemu faktury również w formie elektronicznej, poprzez ich umieszczenie w systemie informatycznym – na platformie (...), służącej do elektronicznej wymiany danych (dowód: kopia umowy k. 20-24).

Na podstawie ww. umów, z tytułu ceny nabytego przez pozwanego paliwa za pomocą kart flotowych oraz usługi dodatkowe, strona powodowa wystawiała pozwanemu faktury VAT, w tym m.in.:

- fakturę VAT z 20.06.2012 r. nr (...), na kwotę 168.915,63 zł,
- fakturę VAT z 4.07.2012 r. nr (...), na kwotę 156.271,65 zł,
- fakturę VAT z 18.07.2012 r. nr (...), na kwotę 17.873,23 zł.

Wszystkie faktury zostały wystawione pozwanemu w formie elektronicznej, stąd pozbawione były podpisów stron. Do każdej z tych faktur załączony został wydruk rozliczenia objętych nimi należności, ze wskazaniem ilości i rodzaju nabytego paliwa, numerów użytych kart flotowych, stacji paliw, z których pobierane było paliwo, dat pobrania paliwa oraz jego ceny jednostkowej, a także wskazane były wszelkie nabyte za pomocą kart flotowych „towary niebenzynowe i spożywcze”, z danymi podobnymi, jak w przypadku paliw. Dane te generowane są przez system informatyczny monitorujący korzystanie z kart flotowych, identyfikowanych za pomocą numerów (...), przypisanych do numeru rejestracyjnego każdego z pojazdów. Każdorazowy zakup towarów przy pomocy karty flotowej rejestrowany jest w systemie informatycznym powoda i identyfikowany jest na podstawie numeru (...) karty, powiązanego z numerem rejestracyjnym pojazdu, stąd też nie ma możliwości błędnego zaliczenia wydania towaru określonej stronie umowy o używanie kart flotowych, pomimo jego faktycznego niewydania lub wydania go innej osobie; dysponentem kart flotowych w zakresie przewidzianym umową jest bowiem nabywca towarów, a nie pozwany sprzedawca, a dopiero użycie takiej karty, dodatkowo zabezpieczonej kodem (...), generuje w systemie informatycznym powoda informację o zakupie określonego towaru (dowód: wydruki faktur VAT wraz z wydrukami rozliczeń k. 29-31, 35-42, 43-49, kopie wydruków dowodów wydania paliwa k. 171-201, zeznania świadka M. C. k. 229).

Pozwany nigdy nie skorzystał z wynikającej z Ogólnych warunków sprzedaży i używania kart flotowych (...) S.A. możliwości zgłoszenia pisemnego zastrzeżenia co do niezgodności transakcji bezgotówkowych (dowód: Ogólne warunki sprzedaży i używania kart flotowych (...) S.A. k. 25-27, zeznania świadka M. C. k. 229).

Ponieważ pozwany zalegał z zapłatą za należności objęte ww. fakturami, strona powodowa wypełniła wskazany wcześniej dokument weksla in blanco, dokonując jego wypełnienia w zakresie miejsca i daty jego wystawienia, miejsca i terminu jego płatności, natomiast w tytule weksla wskazano kwotę 336.342,65 zł, której następnie (ani w zapisie słownym, ani w zapisie cyfrowym) nie wpisano w treści weksla obejmującej przyrzeczenie zapłaty (dowód: dokument weksla k. 14).

Od dnia wezwania pozwanego do wykupu ww. weksla, zapłacił on na poczet objętych nim należności kwotę 12.500 zł w dniu 22.10.2012 r. oraz 12.500 zł w dniu 29.10.2012 r. (bezsporne).

Następnie, pozwany na poczet swojego zadłużenia względem powoda zapłacił czterokrotnie kwoty po 12.500 zł, w dniu 5.11.2012 r., 12.11.2012 r., 19.11.2012 r i 27.11.2012 r., tj. łącznie kwotę 50.000 zł (bezsporne).

Dokonywane przez pozwanego wpłaty były przez stronę powodową zaliczane w pierwszej kolejności na poczet należności objętej fakturą VAT nr (...), następnie na poczet należności objętej fakturą VAT nr (...), która została zapłacona do kwoty 11.148,50 zł. Nie została zapłacona pozostała część należności głównej objętej fakturą VAT nr

(...), w wysokości 145.123,15 zł oraz cała należność objęta fakturą VAT nr (...) – łącznie 162.996,38 zł. Ponadto powód naliczył odsetki ustawowe za opóźnienie z zapłatą należności z ww. faktur, w łącznej wysokości 27.944,18 zł (dowód: wydruk rozliczenia należności k. 202).

Sąd zważył, co następuje:

Strona powodowa opierała swoje żądanie przede wszystkim na załączonym do pozwu wekslu własnym, podnosząc, iż w związku z brakiem zapłaty ze strony pozwanego należności wynikającej z zawartej umowy, wypełniła sporządzony przez niego weksel własny in blanco, na kwotę odpowiadającą zobowiązaniu pozwanego w chwili jego wypełnienia, jednakże weksel ten, w części ostatecznie dochodzonej przez stronę powodową, nie został pokryty przez pozwanego.

Jednakże, w ocenie Sądu, dokument przedstawiony przez stronę powodową jako weksel wystawiony przez pozwanego, nie stanowi weksla w rozumieniu ustawy z 28.04.1936 r. Prawo wekslowe (Dz. U. z 1936 r. Nr 37, poz. 282, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 101 cyt. ustawy, weksel własny zawiera m.in. „przrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej”. Tymczasem wystawiony przez pozwanego weksel własny in blanco nie został prawidłowo wypełniony przez wierzyciela, albowiem w treści zawartego w nim przrzeczenia zapłaty brak jest oznaczenia sumy pieniężnej. Suma ta wymieniona jest co prawda w części tytułowej dokumentu weksla, jednakże nie wystarcza to do przyjęcia, że zawiera on przrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej.

Jak zaś stanowi przepis art. 102 cyt. ustawy, nie będzie uważany za weksel własny dokument, któremu brak jednej z cech, wskazanych w artykule poprzedzającym, z wyjątkiem szczegółowo wskazanych przypadków. Ponieważ przedstawionemu przez powoda dokumentowi brak przrzeczenia bezwarunkowego zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej, a jest to jedna z cech weksla własnego, wymienionych w art. 101 tej ustawy, zatem nie stanowi on weksla, do którego zastosowanie znajdowałyby przepisy cyt. Prawa wekslowego – nie mógł on zatem stanowić podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, ani też roszczenie powoda nie korzysta z przywilejów wierzytelności abstrakcyjnej, oderwanej od przyczyny prawnej jej powstania.

Powyższe nie oznacza jednak, że strona powodowa nie mogła oprzeć swojego roszczenia także na treści stosunku podstawowego łączącego strony. Czyniąc to, strona powodowa przedstawiła dowody z wydruków, kopii wydruków oraz zeznań świadka, na podstawie których Sąd dokonał opisanych wyżej ustaleń faktycznych.

Strona pozwana, przyznając zawarcie umowy, z której strona powodowa wywodziła swoje roszczenia, kwestionowała moc dowodową przedstawionych przez powoda wydruków faktur, wydruków rozliczeń opisanych w nich należności oraz kopii wydruków dowodów pobrania paliw przez pojazdy objęte umową. Pozwany zaprzeczał, aby pobrał produkty określone w owych fakturach.

Rację ma pozwany podnosząc, iż moc dowodowa dokumentów faktur jest ograniczona, tak, jak dla wszelkich dokumentów prywatnych. Zgodnie z art. 245 k.p.c., dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokumenty takie nie stanowią zaś dowodu na opisane w nich okoliczności.

Co więcej, wydruki przedstawione przez stronę powodową nie posiadają nawet cech dokumentów, albowiem nie zawierają podpisu osoby je sporządzającej. Okoliczność ta nie stanowi jednak przeszkody procesowej, uniemożliwiającej przeprowadzenie z nich dowodów. Zgodnie bowiem z art. 308 § 1 i 2 k.p.c., sąd może dopuścić dowód m.in. z fotokopii, fotografii, planów, rysunków oraz płyt lub taśm dźwiękowych i innych przyrządów utrwalających albo przenoszących obrazy lub dźwięki. W takim przypadku dowody te sąd przeprowadza, stosując odpowiednio przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów.

Do przeprowadzenia dowodów z przedstawionych przez stronę powodową wydruków zapisów w systemie informatycznym należy zatem odpowiednio stosować przepisy o dowodzie z dokumentów, z uwagi na ich podobieństwo do dokumentów, od których różnią się jedynie brakiem podpisu.

Rzecz jasna, z wszystkich tych wydruków (faktur, rozliczeń, dowodów wydania) nie wynika w sposób bezpośredni okoliczność pobrania przez pozwanego w ramach zawartej z powodem umowy określonej w nich ilości paliwa i innych towarów. Jednakże, w myśl art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

W judykaturze zatem słusznie podnosi się, iż dokument prywatny (a odpowiednio – także wydruk z zapisów systemu informatycznego) jest jednym z dowodów wymienionych w kodeksie postępowania cywilnego i podlega ocenie tak, jak wszystkie inne dowody, a zatem może stanowić podstawę ustaleń faktycznych i wyrokowania. Warunkiem oceny takiego dokumentu jako dowodu jest jednak dopuszczenie z niego dowodu przez sąd i dokonanie oceny z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w sprawie na podstawie reguł określonych w art. 233 § 1 k.p.c. Takie dowody zatem co do zasady nie mogą stanowić wyłącznego dowodu istnienia żądanego w procesie roszczenia, jednakże mogą być uwzględniane w ramach całokształtu zgromadzonego przez sąd materiału dowodowego oraz zgodnych twierdzeń stron, jako jego elementy.

Nie należy zapominać, że sąd ustala stan faktyczny nie tylko na podstawie przeprowadzonych w sprawie dowodów, ale też m.in. na podstawie twierdzeń przyznanych przez stronę przeciwną (art. 229 k.p.c.) oraz na podstawie domniemań faktycznych. Jak bowiem stanowi art. 231 k.p.c., sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne).

Pewne powszechnie akceptowane zasady sięgania przez sąd do konstrukcji domniemania faktycznego, zostały sformułowane w judykaturze. Otóż, skorzystanie z możliwości poczynienia ustaleń faktycznych przy zastosowaniu domniemania faktycznego, powinno mieć miejsce, gdy brak jest bezpośrednich środków dowodowych albo istnieją znaczne utrudnienia dla wykazania faktu, którego ustalenie jest możliwe przy zastosowaniu reguł logicznego rozumowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9.01.2014 r., sygn. V CSK 87/13, LEX nr 1448336). Domniemanie z art. 231 k.p.c. jest w istocie wnioskowaniem (rozumowaniem sądu orzekającego), u podstaw którego leży ustawowe domniemanie pozwalające na oparcie ustaleń faktycznych na uznaniu za ustalone faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy pod warunkiem, że wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów. Domniemanie takie może być wzruszone poprzez wykazanie nieprawidłowości tego rozumowania polegającego na tym, że fakt przyjęty przez sąd za podstawę wnioskania o innym fakcie nie został ustalony, albo też na tym, że fakty składające się na podstawę domniemania faktycznego nie uzasadniają, w świetle wiedzy i doświadczenia życiowego, wyprowadzonego z niej wniosku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 30.12.2013 r., sygn. I ACa 832/13, LEX nr 1416141).

W rozpoznanej sprawie, bezsporne było zawarcie przez strony zarówno umowy o wydanie i używanie kart flotowych, jak i umowy o przekazywaniu faktur wynikających z tejże umowy w formie elektronicznej. W związku z powyższym, braku podpisów na fakturach załączonych do pozwu, wystawionych w formie elektronicznej, zgodnie z zawartą umową i w sposób formalnie zgodny z przepisami prawa, nie można poczytywać za okoliczność dyskwalifikującą owe faktury jako dowody w ogóle. Ponadto, do faktur tych załączone zostały wydruki z systemu informatycznego powoda, zawierające szczegółowe informacje o tym, za jakie konkretnie wydania paliwa i innych towarów przez powoda, w jakiej ilości, w jakim czasie i w jakiej stacji paliw oraz na jaki zindywidualizowany numer karty flotowej, powód wystawił poszczególne faktury. Powód złożył także kopie generowanych automatycznie wydruków dowodów wydania określonych w nich ilości paliwa, na określoną kartę flotowa, w określonym czasie i miejscu wydania. Natomiast ogólne zasady funkcjonowania systemu wydawania towarów przy użyciu kart flotowych oraz rozliczania się za pomocą faktur elektronicznych, strona powodowa wykazała za pomocą dowodu z zeznań świadka M. C.; zasady te znajdują przy tym pełne odzwierciedlenie w przedstawionych przez powoda dowodach z wydruków z systemu informatycznego, tworząc w ten sposób spójny wewnętrznie obraz funkcjonowania tego systemu w ramach przedmiotowej umowy stron w niniejszej sprawie.

Powstaje zarazem, w związku z kwestią zasadności sięgnięcia przez Sąd do konstrukcji domniemania faktycznego, pytanie o możliwość złożenia przez powoda dowodów bezpośrednich na zakup przez pozwanego towarów objętych umową stron. Nawet bowiem, gdyby każdy taki zakup był kwitowany dokumentem z podpisem osoby wydającej

towar, nie zaś poprzez wydruk z systemu informatycznego, to nadal pokwitowanie takie podlegałoby ograniczeniom dowodowym właściwym dla dokumentu prywatnego. Przeprowadzenie zaś skutecznie procesowo (tj. w sposób na tyle dokładny, aby dowody takie stanowiły w procesie wystarczający bezpośredni dowód, nie wymagający zastosowania domniemania faktycznego) dowodów z zeznań świadków na okoliczność szczegółów każdorazowej transakcji – mając na uwadze ich ilość, powtarzalność, różne miejsca i rozległość czasową ich dokonywania – stanowiłoby obiektywnie trudność nie do przewyciężenia dla strony powodowej.

Należy tu jeszcze zwrócić uwagę na trzy kwestie dotyczące zachowania strony pozwanej, mające również istotny wpływ na ocenę materiału dowodowego w sprawie. Po pierwsze, pozwany dokonywał zapłaty części należności określonych w fakturach powoływanych przez powoda. Jeśli jednocześnie pozwany kwestionował powstanie owych należności, to nie zostało przez niego wyjaśnione, z jakiego wobec tego tytułu dokonywał zapłaty na rzecz powoda – w braku takich wyjaśnień, jego zachowanie pozostaje oczywiście sprzeczne z zajętym przez niego stanowiskiem procesowym, w istocie podważające wiarygodność jego zaprzeczeń. Po drugie, pozwany nie skorzystał z przysługującego mu prawa do zgłoszenia pisemnego zastrzeżenia co do niezgodności transakcji bezgotówkowych, co wydawałoby się naturalną w świetle doświadczenia życiowego oraz uzasadnioną na gruncie umowy stron, reakcją w obliczu obciążenia go obowiązkiem zapłaty za niepobrany przez niego towar. Po trzecie, pozwany nie przedstawił w sprawie żadnych dowodów przeciwnych, które mogłyby w jakimkolwiek aspekcie podważyć prawdziwość twierdzeń powoda opartych na złożonych przez niego dowodach, choćby jeśli chodzi o miejsce i czas pobrania paliwa, wynikający z wydruków złożonych przez powoda, albo prawidłowości funkcjonowania elektronicznego systemu przesyłania faktur VAT.

Mając na uwadze całokształt powyższego materiału, na podstawie zasad logiki i doświadczenia życiowego, można wyprowadzić z tego wniosek, iż rzeczywiście na podstawie zawartej przez strony umowy, na stacjach paliw należących do powoda nabywane były przy użyciu kart flotowych pozostających w dyspozycji pozwanego, za jego wiedzą i zgodą, towary o rodzaju i ilościach zgodnych z wystawionymi przez powoda fakturami, a faktury te – również zgodnie z umową stron – były przekazywane pozwanemu drogą elektroniczną i w ten sposób nabywał on wiedzę o obciążających go należnościach. Stanowisko procesowe pozwanego stanowi zaś jedynie swoistą taktykę procesową obliczoną na przedłużenie czasu trwania procesu.

Materialnoprawnej podstawy roszczeń powoda należy poszukiwać w art. 535 k.c., zgodnie z którym przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę. Powód dokonał bowiem na rzecz pozwanego sprzedaży towarów opisanych w załączonych do pozwu wydrukach faktur VAT, w opisanym tam rodzaju, ilości i jednostkowej cenie, zaś pozwany nie udowodnił, że zapłacił powodowi umówioną cenę w wysokości wyższej, niż wynikająca z twierdzeń powoda.

Podstawę roszczenia powoda w zakresie odsetek za opóźnienie stanowi art. 481 § 1 i 2 k.c. Możliwość skapitalizowania zaległych odsetek w pozwie wynika zaś z art. 482 § 1 k.c.

Na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie, w jakim powód skutecznie cofnął pozew.

Na podstawie art. 98 k.p.c. orzeczono o kosztach procesu, zasądzając je w całości od pozwanego, jako strony przegrywającej proces, na rzecz powoda. Sąd objął kosztami obciążającymi pozwanego również te związane z częścią roszczenia, w jakiej pozew został cofnięty, albowiem cofnięcie pozwu wywołane zostało jedynie dobrowolnym spełnieniem świadczenia przez pozwanego po wytoczeniu powództwa, w związku z czym pozwanego należy również w tym zakresie traktować jako stronę przegrywającą proces.

Na koszty poniesione przez powoda złożyła się opłata od pozwu 13066, opłata za czynności radcy prawnego 7200 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego 17 zł.

ZARZĄDZENIE

doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikowi pozwanego